

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 52 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, 1693 1938 i 2760 oraz z 2024 poz. 743, 858 i 859), zwanej dalej „ustawą o pomocy społecznej”.

Zgodnie z art. 52 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, standardy, rodzaj i zakres usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy, warunki kierowania, odpłatności i nadzoru nad rodzinnymi domami pomocy, kierując się potrzebą zapewnienia właściwej opieki osobom umieszczonym w rodzinnym domu pomocy.

Dotychczas obowiązywało rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. poz. 719), które zostało wydane na podstawie ww. art. 52 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej.

W art. 9 ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 185) został zmieniony art. 52 i art. 53 ustawy o pomocy społecznej. Przed zmianami rodzinne domy pomocy mogły być prowadzone przez osoby fizyczne lub organizacje mające status organizacji pożytku publicznego. Zmianami do ustawy o pomocy społecznej, jakie weszły w życie w dniu 28 stycznia 2023 r., rozszerzono katalogów podmiotów mogących prowadzić rodzinny dom pomocy. Obecne brzmienie art. 52 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej dopuszcza prowadzenie rodzinnych domów pomocy przez osoby fizyczne, jak również podmioty uprawnione (zgodnie z definicją podmiotu uprawnionego określoną w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej podmiotami uprawnionymi są organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571), oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy, prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej).

Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 52 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 9 ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 52 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 9, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, która weszła w życie z

dniem następującym po dniu ogłoszenia, czyli 28 stycznia 2023 r. Dotychczas obowiązujące rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy będzie obowiązywało do dnia 28 lipca 2024 r. zatem jest konieczne wydanie nowego rozporządzenia.

Projektowane rozporządzenie określa standardy, rodzaj i zakres usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy, warunki kierowania, odpłatności i nadzoru nad rodzinnymi domami pomocy, kierując się potrzebą zapewnienia właściwej opieki osobom umieszczonym w rodzinnym domu pomocy.

Co do zasady regulacje zawarte w projektowanym rozporządzeniu w dużej części nie zmieniają się w stosunku do regulacji zawartych w dotychczas obowiązującym rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy.

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego o pomocy społecznej, w art. 52 w ust. 2 i 2a oraz w art. 53 w ust. 3 ustawy o pomocy społecznej wyrazy „organizację pożytku publicznego” zastąpiono wyrazami „podmiot uprawniony”. Zatem jest konieczne dokonanie analogicznych zmian również w przepisach projektowanego rozporządzenia, tj. każdorazowe zastąpienie sformułowania „organizacja pożytku publicznego” sformułowaniem „podmiot uprawniony”.

Przy okazji procedowania przedmiotowego projektu rozporządzenia zostaną wprowadzone zmiany wynikające ze zgłaszanych przez podmioty realizujące zadanie propozycji zmian legislacyjnych. Zmiany te mają m.in. służyć doprecyzowaniu przepisów bądź uelastycznieniu wymogów dotyczących funkcjonowania tej formy wsparcia, tak aby wpłynąć na rozwój rodzinnych domów pomocy (zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdania MRPiPS-06 za rok 2022, na koniec 2022 r. funkcjonowały 52 rodzinne domy pomocy). Dodatkowo wprowadzono zmiany, wynikające z uwzględnienia części uwag zgłoszonych w trakcie uzgodnień międzyresortowych oraz konsultacji publicznych projektowanego rozporządzenia, w tym odnoszące się do wymogów związanych z bezpieczeństwem przeciwpożarowym w budynkach, w których prowadzony jest rodzinny dom pomocy.

Projektowane rozporządzenie określa standard, rodzaj i zakres podstawowych usług świadczonych przez rodzinne domy pomocy.

Zgodnie z projektowanym rozporządzeniem rodzinne domy pomocy mogą być prowadzone w budynku jednorodzinny, którego właścicielem lub najemcą jest osoba fizyczna

bądź podmiot uprawniony prowadzący rodzinny dom pomocy. Na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów rozporządzenia również istnieje wymóg prowadzenia rodzinnych domów pomocy w budynkach jednorodzinnych. Rodzinne domy pomocy są placówkami, w których może przebywać od 3 do 8 osób, są z założenia kameralnymi placówkami o nieinstytucjonalnym charakterze. Rodzinny charakter domu wymaga, aby placówki te były umiejscowione w budynkach, które gwarantują warunki jak najbardziej zbliżone do domowych. Właścicielem budynku powinna być osoba fizyczna bądź podmiot uprawniony, jednak przepisy rozporządzenia umożliwiają również prowadzenie rodzinnych domów pomocy w budynkach użytkowanych na zasadzie najmu, przy zastrzeżeniu, że okres najmu musi gwarantować właściwe funkcjonowanie domu, co jest istotne w kontekście stabilności funkcjonowania podmiotu, do którego osoby są kierowane na pobyt stały. Ponadto funkcjonowanie rodzinnego domu pomocy w budynku jednorodzinym co do zasady umożliwi osobom w nim przebywającym korzystanie z infrastruktury wokół budynku (ogród), w istotny sposób wpływając na komfort pobytu. Mając na względzie konieczność zapewnienia rodzinnego i kameralnego charakteru tych placówek § 2 ust. 3 projektowanego rozporządzenia wskazuje, że w jednym budynku może być prowadzony jeden rodzinny dom pomocy. Jest to również istotne z punktu widzenia idei deinstytucjonalizacji usług w pomocy społecznej.

Co do zasady usługi bytowe i opiekuńcze w rodzinnym domu pomocy są świadczone przez osobę fizyczną prowadzącą rodzinny dom pomocy, która zamieszkuje w tym domu (§ 3). Wspólne zamieszkiwanie i codzienny kontakt z osobą sprawującą bezpośrednią opiekę nad mieszkańcami rodzinnego domu pomocy jest istotny z punktu widzenia rodzinnego i nieinstytucjonalnego charakteru placówki. W przypadku rodzinnych domów pomocy prowadzonych przez podmiot uprawniony wsparcie jest świadczone przez osobę kierującą domem, przy czym w porównaniu do przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy wprowadzono zmianę, zgodnie z którą zrezygnowano z wymogu, aby osoba kierująca rodzinnym domem prowadzonym przez podmiot uprawniony zamieszkiwała w rodzinnym domu pomocy. Wymóg, aby pracownik organizacji pozarządowej prowadzącej rodzinny dom pomocy mieszkał na stałe w rodzinnym domu pomocy, którym kieruje, był wskazywany jako jedna z głównych przeszkód powodujących brak chęci podmiotów uprawnionych do tworzenia rodzinnych domów pomocy. Zatem zmiana w tym zakresie może przyczynić się do zwiększenia zainteresowania podmiotów uprawnionych do realizacji tej formy wsparcia. Przy czym należy zaznaczyć, że pomimo powyższej zmiany, to osoba kierująca rodzinnym domem pomocy

powinna w głównym zakresie i wymiarze sprawować opiekę nad osobami przebywającymi w rodzinnym domu pomocy, co będzie wpływać na tworzenie rodzinnej atmosfery w placówce. Powyższe ma istotne znaczenie z punktu widzenia deinstytucjonalizacji usług w pomocy społecznej. Rodzinne domy pomocy wpisują się w ideę deinstytucjonalizacji, ze względu na kameralny i rodzinny charakter tych placówek.

Jednocześnie, mając na względzie konieczność zapewnienia odpowiedniego poziomu opieki, osoby prowadzące rodzinne domy pomocy lub kierujące tymi domami mogą na podstawie § 3 ust. 3 projektu rozporządzenia korzystać z pomocy innych osób (np. zatrudniając osoby do wsparcia w świadczeniu opieki). W § 3 ust. 4 projektu rozporządzenia wskazano, że liczba osób świadczących wsparcie powinna wynikać z potrzeb, w tym konieczności zapewnienia obecności personelu w porze nocnej, co jest szczególnie istotne w przypadku rodzinnych domów pomocy prowadzonych przez podmioty uprawnione, w przypadku których zrezygnowano z konieczności zamieszkiwania przez osobę kierującą takim domem na terenie placówki. Kwestie związane z zapewnieniem odpowiedniej liczby osób świadczących wsparcie pozostają do decyzji prowadzących rodzinne domy pomocy lub kierujących takimi domami, co wynika z faktu, iż placówki te mogą się bardzo różnić - w rodzinnym domu pomocy może przebywać różna liczba osób (od 3 do 8 osób), a ich stan zdrowia i potrzeby w zakresie opieki mogą być bardzo odmienne. Zatem pomimo, iż nie określono sztywnych standardów dotyczących zatrudnienia i odpowiedniej liczby kadr (tak jak jest w przypadku domów pomocy społecznej), to rodzinny dom pomocy powinien zapewniać odpowiedni do potrzeb zakres wsparcia, w tym również przy udziale osób zatrudnionych do świadczenia opieki. Jednocześnie w celu zapewnienia właściwej opieki w § 3 ust. 3 dodano przepis doprecyzowujący, iż dom zapewnia całodobową obecność personelu opiekuńczego tj. obecność w porze nocnej osoby prowadzącej rodzinny dom pomocy lub osoby kierującej rodzinnym domem pomocy lub osoby pomagającej w świadczeniu usług opiekuńczych i bytowych w rodzinnym domu pomocy.

Mimo, iż rozporządzenie nie określa szczegółowych wymogów dotyczących wskaźnika zatrudnienia, to § 3 ust. 5 wskazano, iż zakres usług świadczonych przez osoby pomagające w sprawowaniu opieki powinien być dokumentowany w sposób umożliwiający podmiotom upoważnionym do kontrolowania rodzinnego domu pomocy dokonanie weryfikacji liczby tych osób, a także wymiaru i zakresu świadczonej pomocy.

Przepis § 4 projektowanego rozporządzenia określa rodzaje usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez dom, przy czym przepisy te są analogiczne do przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie

rodziny domów pomocy. Rodzinne domy pomocy są mniej specjalistycznymi placówkami niż domy pomocy społecznej. W ramach usług bytowych rodzinny dom pomocy zapewnia miejsce pobytu, wyżywienie, utrzymanie czystości, zaś w ramach usług opiekuńczych: udzielanie pomocy w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnację, w tym pielęgnację w czasie choroby, kontakty z otoczeniem oraz inne czynności wynikające z indywidualnych potrzeb.

Zakres wyżej wskazanych usług został określony w § 5 projektowanego rozporządzenia. W zakresie miejsca pobytu utrzymano wymóg, iż pokoje w rodzinnym domu pomocy powinny być nie więcej niż dwuosobowe, przy czym dokonano zmian odnoszących się do wielkości pokoi jednoosobowych (ograniczenie powierzchni pokoju jednoosobowego z 12 m² do 10 m², oraz pozostawienie bez zmian wymogu, iż w pokojach dwuosobowych powierzchnia na mieszkańca wynosi nie mniej niż 8 m²). Zaznaczyć przy tym należy, że uwzględniając zaproponowane zmiany wymogi te nadal są bardziej restrykcyjne niż w przypadku domów pomocy społecznej, gdzie wielkość pokoju jednoosobowego ma powierzchnię nie mniejszą niż 9 m², zaś w przypadku pokoi wieloosobowych 6 m² na osobę. Założenie, iż pokoje mogą być nie więcej niż dwuosobowe sprzyja zapewnieniu prywatności i komfortowych warunków mieszkania. W porównaniu do przepisów rozporządzenia z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy, zrezygnowano z wymogu instalowania windy (w rozporządzeniu z 2012 r. winda była wymagana w przypadku kiedy w budynku znajdowały się pokoje mieszkalne na kondygnacji innej niż pierwsza naziemna dla osób o ograniczonych możliwościach swobodnego poruszania się). W projektowanym rozporządzeniu unormowano kwestię dostępu do pomieszczeń domu na kondygnacjach innych niż pierwsza naziemna dla osób o ograniczonych możliwościach swobodnego poruszania poprzez konieczność zainstalowania urządzeń technicznych zapewniających dostęp do tych kondygnacji tym osobom. Zatem przepis dopuszcza możliwość instalowania w tym celu dźwigów osobowych, bądź też innych urządzeń spełniających podobne funkcje np. schodołazu.

W wyniku uwag do projektu rozporządzenia zgłoszonych w ramach uzgodnień międzyresortowych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wprowadzono szereg wymogów związanych z bezpieczeństwem przeciwpożarowym, w celu stworzenia odpowiednich warunków ewentualnej ewakuacji osób przebywających w rodzinnym domu pomocy. Zgodnie z § 213 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1225, z późn. zm.) zasadnicza część wymagań dotyczących klasy odporności

pożarowej budynków oraz klas odporności ogniowej elementów budynków i rozprzestrzeniania ognia przez te elementy, nie odnoszą się do budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Zatem konieczne było wprowadzenie odpowiednich wymogów przepisami projektowanego rozporządzenia, które zwiększą bezpieczeństwo przeciwpożarowe w budynkach rodzinnych domów pomocy.

W związku z powyższym wprowadzono wymóg, aby pokoje mieszkalne usytuowane były co do zasady na pierwszej kondygnacji nadziemnej budynków wielokondygnacyjnych, przy czym dopuszcza się usytuowanie pokoi mieszkalnych na kondygnacji innej niż pierwsza nadziemna pod warunkiem spełnienia odpowiednich wymogów (§ 5 ust. 1 pkt 1 lit. d rozporządzenia). Przy czym dopuszczono usytuowanie pokoi mieszkalnych na kondygnacji wyższej niż pierwsza nadziemna przy spełnieniu określonych warunków (wyłącznie dla osób swobodnie poruszających się po pionowych drogach komunikacji ogólnej pod warunkiem wyposażenia budynku lub strefy pożarowej, w których prowadzony jest rodzinny dom pomocy, w co najmniej dwa wyjścia na zewnątrz, z których jednym są drzwi wyjściowe z budynku, a drugim – inne wyjście umożliwiające ewakuację z drugiej kondygnacji nadziemnej).

Przy czym co istotne - przepisu § 5 ust. 1 pkt 1 lit. d rozporządzenia nie stosuje się do rodzinnych domów pomocy prowadzonych w budynkach spełniających wymagania ochrony przeciwpożarowej dla kategorii zagrożenia ludzi ZL II, określone w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej, co wynika z § 10 ust. 6 projektu rozporządzenia. W sytuacji kiedy, budynek spełnia określone w § 10 ust. 6 rozporządzenia warunki w zakresie ochrony przeciwpożarowej, nie ma wymogu, aby pokoje mieszkalne usytuowane były na pierwszej kondygnacji nadziemnej, mogą one znajdować się również na kondygnacji wyższych.

W przepisach wskazano również wymogi dotyczące instalowania urządzeń ostrzegających na wypadek pożaru (§ 5 ust. 1 pkt 1 lit. g rozporządzenia). Wyposażenie budynków lub wydzielonych w nich stref pożarowych, w których prowadzony jest rodzinny dom pomocy w autonomiczne czujki dymu oraz w autonomiczne czujki tlenu węgla – jeżeli w pomieszczeniach występuje proces spalania paliwa, podczas którego może nastąpić niekontrolowane wydzielanie się tlenu węgla do pomieszczenia – pozwoli na szybkie wykrycie pożaru i poinformowanie osób znajdujących się w strefie zagrożenia o jego wystąpieniu. Czujki te, co do zasady, sygnalizują wykrycie zagrożenia poprzez emisję sygnału ostrzegawczego dźwiękowego i świetlnego, który jest zrozumiały dla większości osób przebywających w budynku.

W przepisach projektowanego rozporządzenia pozostawiono bez zmian wymogi dotyczące pomieszczeń do wspólnego użytkowania, tj. pokoju dziennego pobytu służącego też jako jadalnia, kuchni dostępnej dla wszystkich mieszkańców rodzinnego domu pomocy, pomieszczeń pomocniczych do prania i suszenia oraz jednej łazienki dla nie więcej niż 5 osób i jednej toalety dla nie więcej niż 4 osób, wyposażonych stosownie do potrzeb osób korzystających z tych pomieszczeń, przy czym doprecyzowano, iż co najmniej jedna łazienka musi się znajdować na kondygnacji na której znajdują się pokoje mieszkalne.

Projekt rozporządzenia wskazuje też na wymogi dotyczące zapewniania odpowiedniego wyżywienia, a także utrzymania czystości. W § 5 ust. 2 projekt rozporządzenia wskazuje zakres usług opiekuńczych. W ramach powyższych usług rodzinny dom pomocy zapewnia m.in. pomoc w utrzymaniu higieny osobistej, w razie potrzeby karmienie, monitorowanie przyjmowania leków; pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych oraz nie wymagające specjalistycznej wiedzy czynności wynikające z indywidualnych zaleceń lekarskich, organizowanie czasu wolnego, świąt i uroczystości, a także niezbędną pomoc w załatwianiu spraw osobistych, w tym załatwianie spraw urzędowych, jak również możliwość odbywania praktyk religijnych.

Zgodnie z brzmieniem § 6 projektowanego rozporządzenia kierowanie osoby do rodzinnego domu pomocy odbywa się na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez kierownika ośrodka pomocy społecznej (bądź centrum usług społecznych), na podstawie wniosku osoby ubiegającej się o wsparcie, wywiadu środowiskowego i zaświadczeń medycznych dotyczących przeciwwskazań zdrowotnych do umieszczenia w rodzinnym domu pomocy (zrezygnowano z zapisu dotyczącego, iż podstawą wydania decyzji administracyjnej jest przedstawienie dowodu otrzymywania emerytury, renty lub zasiłku stałego, gdyż de facto w ramach wywiadu środowiskowego jest ustalana sytuacja dochodowa osoby). Skierowanie do rodzinnego domu pomocy następuje na pobyt okresowy lub na stałe.

Należy mieć na względzie, że rodzinny dom pomocy jest mniej wyspecjalizowaną placówką niż dom pomocy społecznej, z ograniczonymi wymogami dotyczącymi kadry sprawującej opiekę. Dlatego uzupełniono przepisy o wskazanie, iż przed wydaniem decyzji administracyjnej o skierowaniu do domu kierownik ośrodka pomocy społecznej lub kierownik centrum usług społecznych dokonuje uzgodnień z osobą prowadzącą rodzinny dom pomocy lub kierującą rodzinnym domem pomocy mających na celu określenie, czy rodzinny dom pomocy ma możliwości świadczenia usług opiekuńczych i bytowych dostosowanych do potrzeb i stanu zdrowia osoby kierowanej do takiego domu. Powyższe ma na celu

przeciwdziałać sytuacjom, kiedy do rodzinnego domu pomocy są kierowane osoby wymagające ze względów zdrowotnych wzmożonej opieki, której rodzinny dom pomocy nie będzie w stanie zapewnić.

Osoby prowadzące bądź kierujące rodzinnymi domami pomocy zwracały uwagę na fakt, iż dostosowanie odpowiedniego do potrzeb zakresu wsparcia nowo kierowanym do placówki osobom jest utrudniony przez brak wiedzy na temat stanu zdrowia i sprawności psychofizycznej osoby kierowanej do rodzinnego domu pomocy. Dlatego mając na względzie zwiększenie efektywności wsparcia dostosowanego do potrzeb mieszkańców rodzinnego domu pomocy, w projektowanych przepisach (§ 6 ust. 4 projektu rozporządzenia) wskazano, iż po wydaniu decyzji administracyjnej o skierowaniu do rodzinnego domu pomocy, kierownik ośrodka pomocy społecznej lub kierownik centrum usług społecznych, przekazuje do rodzinnego domu pomocy informacje na temat stanu zdrowia oraz sprawności psychofizycznej, tak aby rodzinny dom pomocy mógł zapewnić zakres usług opiekuńczych i bytowych jak najbardziej dostosowany do potrzeb osoby kierowanej do takiego domu. Przy czym, w celu ograniczenia nieuprawnionego i nadmiernego udostępniania danych, uwarunkowano możliwość przekazania tych informacji od wyrażenia na powyższe zgody osoby, której dane te dotyczą.

Przepis § 7 projektowanego rozporządzenia określa kwestie odpłatności za pobyt w rodzinnym domu pomocy. Pobyt w rodzinnym domu pomocy jest odpłatny do wysokości odpowiadającej poniesionym miesięcznym wydatkom ustalonym w umowie dotyczącej prowadzenia rodzinnego domu pomocy zawartej między gminą, a osobą fizyczną albo podmiotem uprawnionym, prowadzącymi rodzinny dom pomocy. Zatem umowa ta określa faktyczne koszty funkcjonowania tej placówki. Gmina w przypadku skierowania danej osoby do rodzinnego domu pomocy przekazuje odpłatność określoną w umowie za pobyt każdej osoby skierowanej do rodzinnego domu pomocy.

Należy podkreślić, iż odpłatność za pobyt w rodzinnym domu pomocy jest ponoszona, jak w przypadku odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, w pierwszej kolejności z dochodu osoby przebywającej w rodzinnym domu pomocy, w dalszej kolejności ze środków osób bliskich zobowiązanych do ponoszenia odpłatności, a w ostatniej kolejności od gminy, która skierowała osobę do rodzinnego domu pomocy. Biorąc pod uwagę, iż pobyt w rodzinnym domu pomocy ma być alternatywą do kierowania osób wymagających wsparcia całodobowego do domów pomocy społecznej, jest wskazane, aby odpłatność za pobyt w rodzinnym domu

pomocy była analogiczna, jak w przypadku odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej (tj. z uwzględnieniem odpłatności mieszkańca, osób bliskich oraz gminy).

Ponadto mając na względzie uproszczenie i uelastycznienie przepisów dotyczących kierowania do rodzinnego domu pomocy, projektowane rozporządzenie wprowadza przepis, zgodnie z którym w przypadku gdy osoba zobowiązana do ponoszenia odpłatności za pobyt w rodzinnym domu pomocy deklaruje ponoszenie pełnej odpłatności za pobyt w domu, nie ustala się sytuacji dochodowej tych osób. Dotyczy to zarówno mieszkańca domu, jak i osoby bliskiej zobowiązanej do ponoszenia odpłatności. O wprowadzenie powyższego przepisu wnioskowały podmioty prowadzące rodzinne domy pomocy. Przy czym w takiej sytuacji nadal jest konieczne przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w celu m.in. ustalenia czy osoba spełnia kryteria do skierowania do tej formy wsparcia oraz konieczne pozostaje wydanie decyzji administracyjnej o skierowaniu do rodzinnego domu pomocy.

W § 8 i 9 projektowanego rozporządzenia unormowano kwestie związane z nadzorem prowadzonym przez kierownika ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych nad rodzinnym domem pomocy. Utrzymano wymóg przeprowadzania kontroli co najmniej raz na pół roku oraz możliwość przeprowadzania kontroli doraźnych w sytuacji np. składanych skarg. Projekt rozporządzenia określa kwestie związane ze sporządzeniem protokołu pokontrolnego oraz zaleceń pokontrolnych, jak również możliwych konsekwencji w przypadku nie zrealizowania zaleceń.

Uzupełniono przepisy rozporządzenia o kwestie związane z koniecznością zawiadomienia o planowanej kontroli (§ 9 ust. 1 i 2 projektowanego rozporządzenia), przy czym konieczność zawiadomienia o kontroli nie dotyczy kontroli doraźnej. Uzupełniono również przepisy o kwestie związane ze wskazaniem podmiotu, który jest właściwy do przeprowadzania kontroli w sytuacji kiedy rodzinny dom pomocy działa na podstawie art. 52 ust. 2b ustawy o pomocy społecznej, tzn. w sytuacji kiedy gmina zawarła umowę na prowadzenie rodzinnego domu pomocy na terenie gminy sąsiadującej – uprawniony do kontroli jest kierownik ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych właściwy dla gminy, która zawarła umowę na prowadzenie domu, o której mowa w art. 52 ust. 2b ustawy o pomocy społecznej. Przepisy dotyczące kontroli uzupełniono również o wskazanie, iż przedmiotem kontroli jest sprawdzenie dokumentów potwierdzających niestwierdzenie nieprawidłowości podczas kontroli stanu technicznego instalacji elektrycznej, piorunochronnej, gazowej oraz przewodów kominowych oraz dokumentów potwierdzających poddawanie co najmniej raz w roku wyposażenia, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1 lit. g przeglądów technicznym i

czynnościom konserwacyjnym, zgodnie z zasadami i w sposób określony w Polskich Normach dotyczących urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic, w dokumentacji techniczno-ruchowej oraz w instrukcjach obsługi, opracowanych przez ich producentów. O powyższe wnioskowało w ramach uzgodnień międzyresortowych Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji mając na względzie zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpożarowego w tego typu placówkach. Projekt rozporządzenia określa kwestie związane ze sporządzeniem protokołu pokontrolnego oraz zaleceń pokontrolnych, jak również możliwych konsekwencji w przypadku nie zrealizowania zaleceń.

W § 10 wskazano przepisy przejściowe. Biorąc pod uwagę, iż przepisy wprowadzają nowe wymogi dotyczące w warunków lokalowych (§ 5 ust. 1 pkt 1) przepisy przejściowe normują kwestie związane z dostosowywaniem do wymogów rozporządzenia budynków, w których obecnie prowadzone są rodzinne domy pomocy, wydłużając terminy na dostosowanie budynków do nowych wymogów lokalowych. Przepisy przejściowe mają na celu doprowadzenie do dostosowania budynków, w których funkcjonują rodzinne domy pomocy do nowych wymogów, przy jednoczesnym zminimalizowaniu ryzyka, że obecnie funkcjonujące domy nie będą mogły świadczyć wsparcia, ze względu na niespełnianie wymogów. Przepisy przejściowe uwzględniają też fakt, iż w dniu wejścia w życie przedmiotowego rozporządzenia, w trakcie jest tworzenie nowych rodzinnych domów pomocy. Należy zwrócić uwagę, iż od 2022 corocznie realizowany jest przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Program rozwoju rodzinnych domów pomocy. Tworzone w ramach Programu rozwoju rodzinnych domów pomocy domy muszą spełniać wymogi rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. poz. 719). Jednocześnie Program zakłada 5-letni okres trwałości zadania. Obecnie w trakcie tworzenia rodzinnych domów pomocy są gminy, które otrzymały wsparcie w ramach Programu rozwoju rodzinnych domów pomocy – edycja 2024 r. Realizacja zadania trwa (budynki dostosowywane są do wymogów rozporządzenia z 2012 r.), a termin na zrealizowanie zadania wynikający z zapisów Programu to 31 grudnia 2024 r. Stąd w przepisach przejściowych (§ 10 ust. 5) uwzględniono również szczególną sytuację domów, które są w trakcie tworzenia tak, aby zmiany przepisów nie zaskakiwały zainteresowanych nowymi regulacjami i prowadziły do tego, aby obciążenia związane ze zmianą prawa były proporcjonalnie rozkładane na adresatów norm prawa dotychczasowego i adresatów nowych norm prawnych.

Odnosząc się do kwestii przetwarzania danych osobowych należy wskazać, że pobyt w rodzinnym domu pomocy jest świadczeniem z systemu pomocy społecznej uregulowanym w

ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, która zawiera regulacje dotyczące przetwarzania danych osobowych. Kwestia przetwarzania danych osobowych w ramach systemu pomocy społecznej zgodnego z przepisami ogólnego rozporządzenia o ochronie danych została uregulowana w przepisach aktu nadrzędnego tj. ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Udzielenie adekwatnego do potrzeb wsparcia nie jest możliwe bez pozyskania informacji np. na temat sytuacji osobistej mieszkańca, a tym samym bez pozyskania danych osobowych.

Wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań z pomocy społecznej mają obowiązek stosować przepisy prawa, w tym przepisy RODO. Zgodnie z art. 100 ustawy przetwarzanie danych w ramach zadań z zakresu pomocy społecznej jest ograniczone tzn. jest możliwe tylko w zakresie niezbędnym do realizacji zadań, a wszystkie podmioty i osoby realizujące zadania w zakresie pomocy społecznej określone w ustawie obowiązane są do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji i danych, które uzyskały przy wykonywaniu tych zadań. Biorąc pod uwagę powyższe, przepisy które mają przeciwdziałać naruszaniu zasady minimalizacji danych, jak również zasady ograniczenia celu uregulowane zostały w ustawie.

Rodzinny dom pomocy jest placówką, która świadczy wsparcie osobom ze względu na wiek lub niepełnosprawność. W związku z powyższym informacje na temat stanu zdrowia są istotne, gdyż to stan właśnie stan zdrowia jest przyczyną umieszczenia w rodzinnym domu pomocy. Ponadto brak informacji na temat stanu zdrowia może zagrażać bezpieczeństwu i zdrowiu mieszkańców.

Ponadto w przepisie § 6 ust. 4 wprost uwarunkowano możliwość przekazania do rodzinnego domu pomocy, informacji na temat stanu zdrowia oraz sprawności psychofizycznej osoby skierowanej do rodzinnego domu pomocy od wyrażenia zgodny osoby, której te dane dotyczą, przy czym przekazanie dotyczy tylko niezbędnych informacji związanych ściśle z celem ich przekazania.

Kwestia administrowania danych uregulowana została w ustawie o pomocy społecznej. Zgodnie z art. 100 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 110 ust. 1 art. 111, art. 112 ust. 1,2 i 8 oraz art. 113 ust. 1 i 3., realizujące zadania w zakresie pomocy społecznej określone w ustawie są administratorami danych osobowych przetwarzanych w celu przyznawania i udzielania świadczeń z pomocy społecznej.

Jednocześnie pozyskiwanie danych od osób ubiegających się o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej (świadczenie usług opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy jest świadczeniem niepieniężnych z pomocy społecznej) uregulowane zostało w art. 107 ustawy o

pomocy społecznej zgodnie z którym z osobami i rodzinami korzystającymi ze świadczeń z pomocy społecznej przeprowadza się wywiad środowiskowy w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej. Jednocześnie w art. 107 ust 5b ustawy wskazano katalog dokumentów na podstawie których pozyskiwane są informacje dotyczące sytuacji świadczeniobiorcy, wśród których znajdują się również dokumenty dotyczące stanu zdrowia np. orzeczenia o niepełnosprawności.

Ponadto art. 100 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej wprost wskazuje, iż w związku z przetwarzaniem danych osobowych w celu świadczenia usług w rodzinnych domach pomocy, wykonanie obowiązku, o którym mowa w art. 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) następuje przez zamieszczenie informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia, w widocznym miejscu w budynku, w którym świadczone są usługi.

Projekt rozporządzenia został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

Brak jest alternatywnych możliwości osiągnięcia celu projektu za pomocą innych środków z uwagi na uregulowanie zagadnień, których dotyczy projekt, w rozporządzeniu.

Zgodnie z § 11 projektu przewiduje się, że rozporządzenie wejdzie w życie w dniu 29 lipca 2024 r.

Projekt rozporządzenia nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych określonej w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projektowana regulacja nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie stwarza zagrożeń korupcyjnych.